Pokročilé architektury počítačů

Příklady RISC architektur ARM, AArch64 a RISC-V

Pavel Píša, Michal Štepanovský

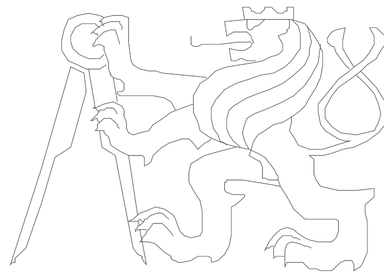

České vysoké učení technické, Fakulta elektrotechnická

Architektura ARM - registry

Current Visible Registers

Abort Mode

Abort Mode
r0
r1
r2
r3
r4
r5
r6
r7
r8
r9
r10
r11
r12
r13 (sp)
r14 (lr)
r15 (pc)
cpsr
spsr

Banked out Registers

User	FIQ	IRQ	SVC	Undef
	r8			
	r9			
	r10			
	r11			
	r12			
r13 (sp)	r13 (sp)	r13 (sp)	r13 (sp)	r13 (sp)
r14 (lr)	r14 (lr)	r14 (lr)	r14 (lr)	r14 (lr)
	spsr	spsr	spsr	spsr

Architektura ARM – ALU a operandy

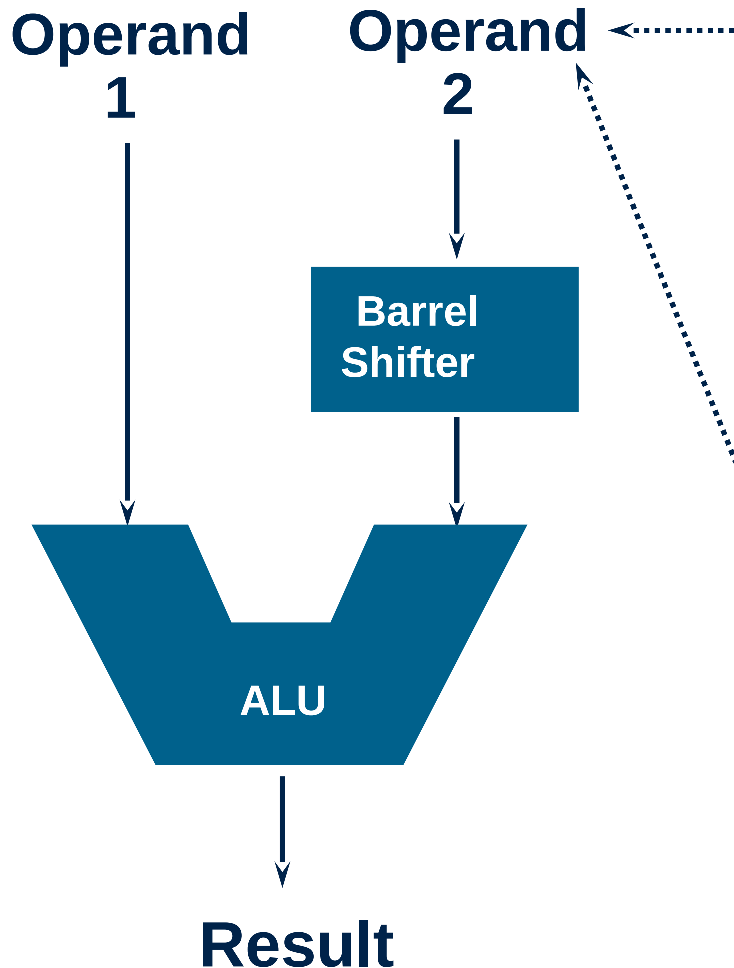

Register, optionally with shift operation

- Shift value can be either be:
  - 5 bit unsigned integer
  - Specified in bottom byte of another register.
- Used for multiplication by constant

Immediate value

- 8 bit number, with a range of 0-255.
  - Rotated right through even number of positions
- Allows increased range of 32-bit constants to be loaded directly into registers

Architektura ARM – stavové slovo

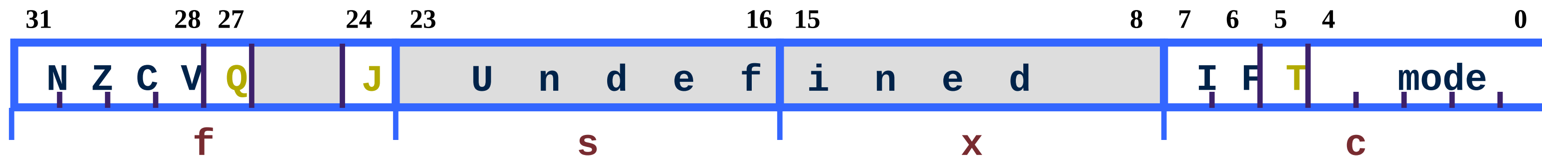

- Condition code flags
  - N = Negative result from ALU
  - Z = Zero result from ALU
  - C = ALU operation Carried out
  - V = ALU operation oVerflowed
- Sticky Overflow flag - Q flag
  - Architecture 5TE/J only
  - Indicates if saturation has occurred
- J bit
  - Architecture 5TEJ only
  - J = 1: Processor in Jazelle state
- Interrupt Disable bits.
  - I = 1: Disables the IRQ.
  - F = 1: Disables the FIQ.
- T Bit
  - Architecture xT only
  - T = 0: Processor in ARM state
  - T = 1: Processor in Thumb state
- Mode bits
  - Specify the processor mode

Architektura ARM – operační režimy

- User : unprivileged mode under which most tasks run
- FIQ : entered when a high priority (fast) interrupt is raised
- IRQ : entered when a low priority (normal) interrupt is raised
- Supervisor : entered on reset and when a Software Interrupt instruction is executed
- Abort : used to handle memory access violations
- Undef : used to handle undefined instructions
- System : privileged mode using the same registers as user mode

ARM 64-bit – AArch64

- K volání používá LR, ruší banky registrů, pro výjimky ELR
- PC vyčleněn zvlášť (není již běžný registr)
- 31 64-bitových registrů R0 až R30 (R30 = X30 ≅ LR)
  - V kódu W*n* (W0) pro 32-bit přístup, X*n* (X0) pro 64-bit
  - Reg. code 31 stejně jako MIPS 0, v kódu WZR/XZR
  - V některých instrukcích má reg. code 31 význam WSP, SP
- Přímý operand 12-bit s volitelným LS 12 pro aritmetické operace, opakující se bitové masky pro logické
- 32-bit operace ignorují bity 32–63 na vstupu a nulují na výstupu

AArch64 – Větvení a podmíněné operace

- Zrušená možnost podmínění každé instrukce i Thumb IT
- Zůstává příznakový registr, přidané CBNZ, CBZ, TBNZ, TBZ
- Pouze několik podmíněných instrukcí
  - součet a rozdíl s přenosem, select (move C?A:B)
  - nastavení 0 a 1 (nebo -1) podle podmínky
  - podmíněná instrukce porovnání
- 32-bit a 64-bit násobení a dělení (3 registry), násobení se sčítáním $64 \times 64 + 64 \rightarrow 64$ (čtyři registry), bity 64 až 127 z výsledku násobení

AArch64 – Přístup do paměti

- Adresa 48+1 bit, znaménkové rozšíření na 64-bitů
- Přímo zakódovaný offset volitelně násoben šířkou přístupu
- Když je použitý registr jako index, může být násobený šířkou přístupu a také lze omezit na 32-bitů
- PC relative ±4GB lze zakódovat do 2 instrukcí
- Pouze načtení dvou nezávislých registrů LDP a STP (zrušeno LDM, STM), přidané LDNP, STNP
- Podporuje nezarovnané přístupy
- LDX/STX(RBHP) pro exkluzivní přístup 1,2,4,8 a 16 bytů

AArch64 – Adresní režimy

- Simple register (exclusive)

  [base{,#0}]

- Offset

  [base{,#imm}] – Immediate Offset

  [base,Xm{,LSL #imm}] – Register Offset

  [base,Wm,(S|U)XTW {#imm}] – Extended Register Offset

- Pre-indexed

  [base,#imm]!

- Post-indexed

  [base],#imm

- PC-relative (literal) load

  label

Bits	Sign	Scaling	WBctr	LD/ST type
0	-	-	-	LDX, STX, acquire, release
9	signed	scaled	option	reg. pair
10	signed	unscaled	option	single reg.
12	unsig.	scaled	no	single reg.

RISC-V – znovu zjednodušit/optimalizovat RISC

- Prof. Patterson, Berkeley RISC 1984 → počátek RISC éry, vyvinul se ve **SPARC** (Hennessy **MIPS**, Stanford University)
- Komercializací o rozvojem se architektury staly opět příliš složité, zároveň současné licence a patenty znemožňují původním tvůrcům vlastní reálnou implementaci ve formě křemíku pro výuku a výzkum
- MIPS je základem většiny základních kurzů a často je i implementace podobného procesoru součástí pokročilejších kurzů (B4M35PAP)
- Krste Asanovic a další studenti Dr. Pattersona proto začali vyvíjet vlastní novou architekturu (počátek 2010)
- BSD Licence, proto, aby byla přístupná i v budoucnu
- Podpora GCC, binutils., Linux, QEMU, atd.
- Proti SPAC jednodušší, více podobná MIPS ale optimalizovaná na úrovni zátěže hradel (fanout) a délky kritických cest v budoucích návrzích
- Existuje již několik otevřených implementací **Rocket** (SiFive, BOOM), projekt **lowRISC** má za cíl výzkum v oblasti bezpečnosti, v ČR Codasip
- Již více než 10 implementací SoC na křemíku

RISC-V – specifikace architektury

- Specifikace ISA dostupná na http://riscv.org/
  - The RISC-V Instruction Set Manual, Volume I: User-Level ISA, Version 2.0

    Andrew Waterman, Yunsup Lee, David Patterson, Krste Asanovic
  - Ne jen popis architektury, ale i důvodů proč bylo dané řešení vybrané a jaké problémy/cenu obnáší alternativní řešení
- klasický návrh 32 celočíselných registrů, jeden nula (zero), operandy regsrc1, regsrc2, regdest, zajímavost striktní dodržení i pro SaveWord,důsledkem nespojitost přímých/immediate operandů, PC mimo registry, PC-relativní adresování
- Varianty s 32, 64 a 128-bitovými registry a adresací
- Vysoká hustota kódu (plánovaná 16-bit varianta kódování instrukcí)
- V kódování systematicky vyhrazen prostor pro plovoucí řádovou čárku (single, double, quad) a multimediální SIMD instrukce atd.

RISC-V – registry

Integer registers

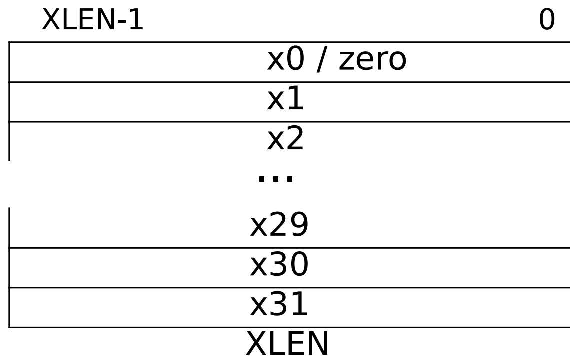

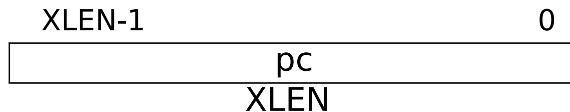

Variant	XLEN
RV32	32
RV64	64
RV128	128

Floating point registers

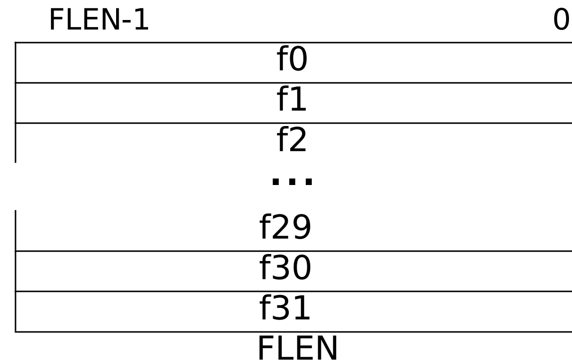

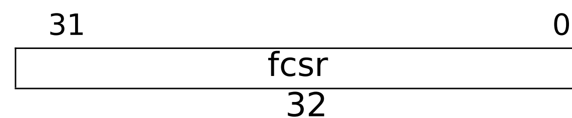

Variant	FLEN
F	32
D	64
Q	128

Floating-point control and status register

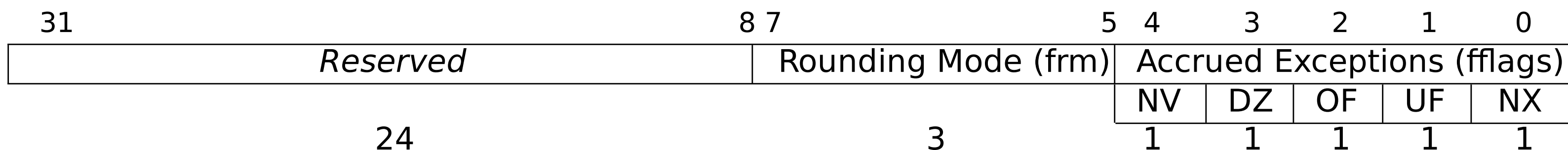

Zdroj: https://riscv.org/specifications/

RISC-V – kódování délky instrukcí

base+4	base+2	base	
		xxxxxxxxxxxxxxaa	16-bit (aa ≠ 11)
	xxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxxxbbb11	32-bit (bbb ≠ 111)
· · ·xxxx	xxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx011111	48-bit
· · ·xxxx	xxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxx0111111	64-bit
· · ·xxxx	xxxxxxxxxxxxxxxx	xnnnxxxxx1111111	(80+16*nnn)-bit, nnn ≠ 11
· · ·xxxx	xxxxxxxxxxxxxxxx	x111xxxxx1111111	Reserved for ≥192-bits

Address:
base+4 base+2 base

Zdroj: https://riscv.org/specifications/

RISC-V – kódování 32-bit instrukcí

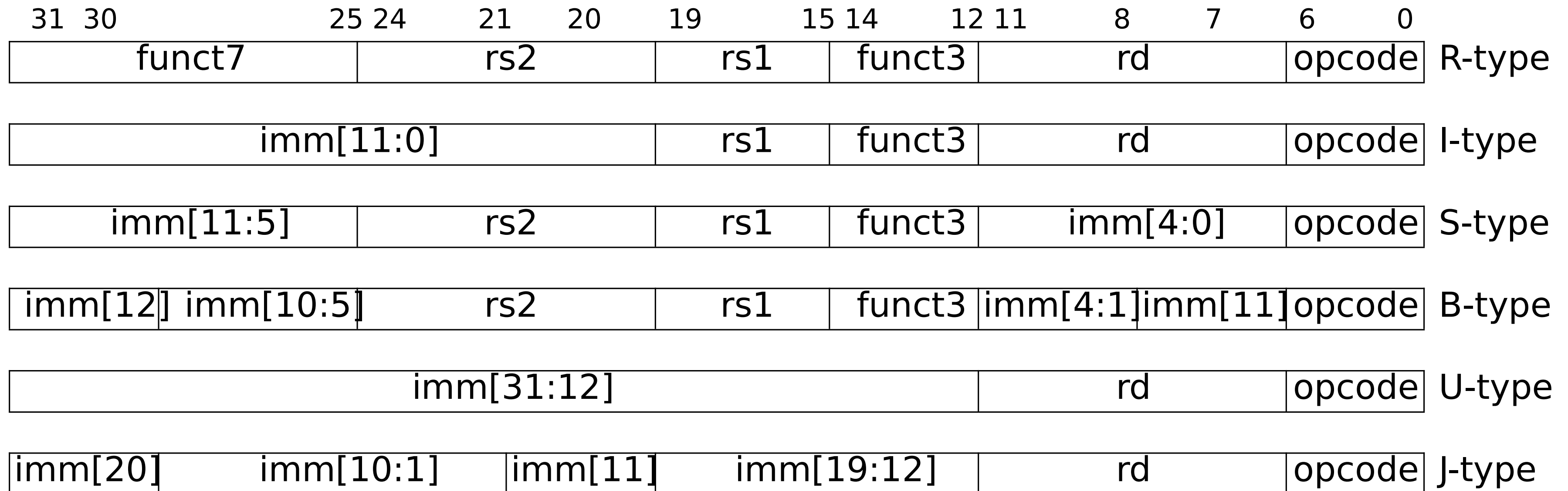

Zdroj: https://riscv.org/specifications/

RISC-V – volací konvence

Register	ABI Name	Description	Saver
x0	zero	Hard-wired zero	
x1	ra	Return address	Caller
x2	sp	Stack pointer	Callee
x3	gp	Global pointer	–
x4	tp	Thread pointer	–
x5	t0	Temporary/alternate link register	Caller
x6–7	t1– 2	Temporaries	Caller
x8	s0/fp	Saved register/frame pointer	Callee
x9	s1	Saved register	Callee
x10–11	a0–1	Function arguments/return values	Caller
x12–17	a2–7	Function arguments	Caller
x18–27	s2–11	Saved registers	Callee
x28–31	t3–6	Temporaries	Caller
f0–7	ft0–7	FP temporaries	Caller
f8–9	fs0–1	FP saved registers	Callee
f10 – 11	fa0–1	FP arguments/return values	Caller
f12–17	fa2–7	FP arguments	Caller
f18–27	fs2–11	FP saved registers	Callee
f28–31	ft8–11	FP temporaries	Caller

RISC-V Rocket Core

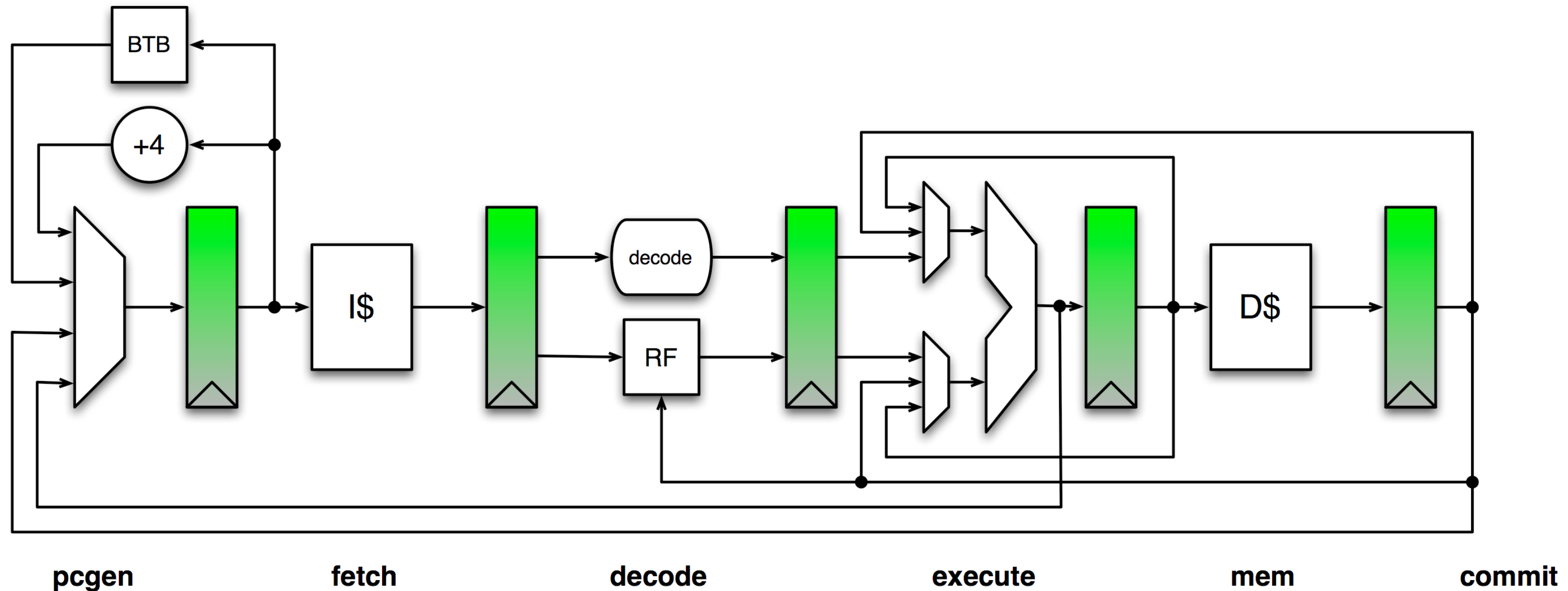

Source: http://www-inst.eecs.berkeley.edu/~cs250/fa13/handouts/lab2-riscv.pdf

Implemented in chisel

https://github.com/freechipsproject/rocket-chip

git clone git://github.com/freechipsproject/rocket-chip.git

branches boom, boom-devel, boom2 …

CS250 Rocket Pipeline and Memory Hierarchy

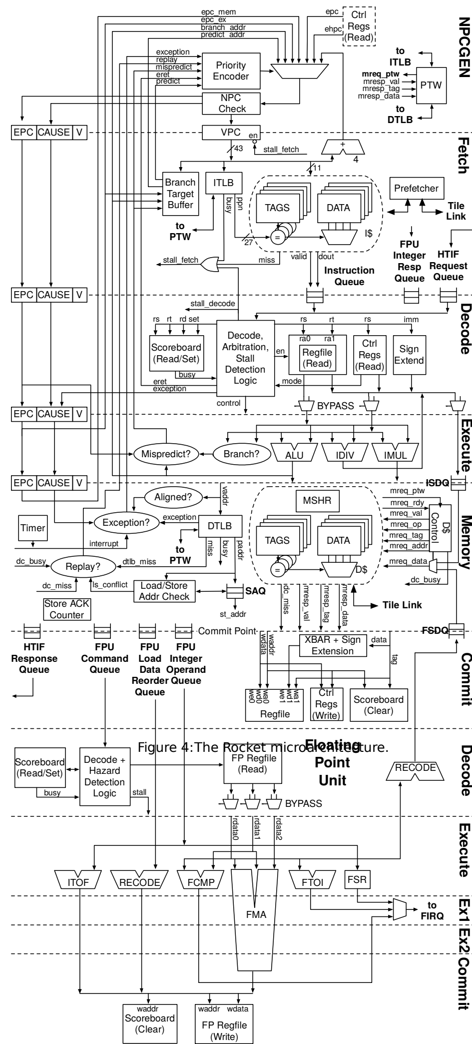

Figure 4:The Rocket microarchitecture.

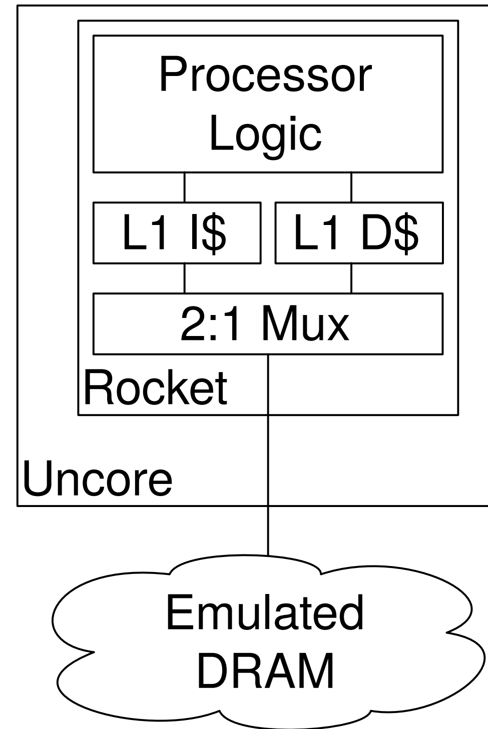

Source: http://www-inst.eecs.berkeley.edu/~cs250/fa13/handouts/lab2-riscv.pdf

Why Chisel?

- RTL generator written in Chisel
  - HDL embedded in Scala
- Full power of Scala for writing generators
  - object-oriented programming
  - functional programming

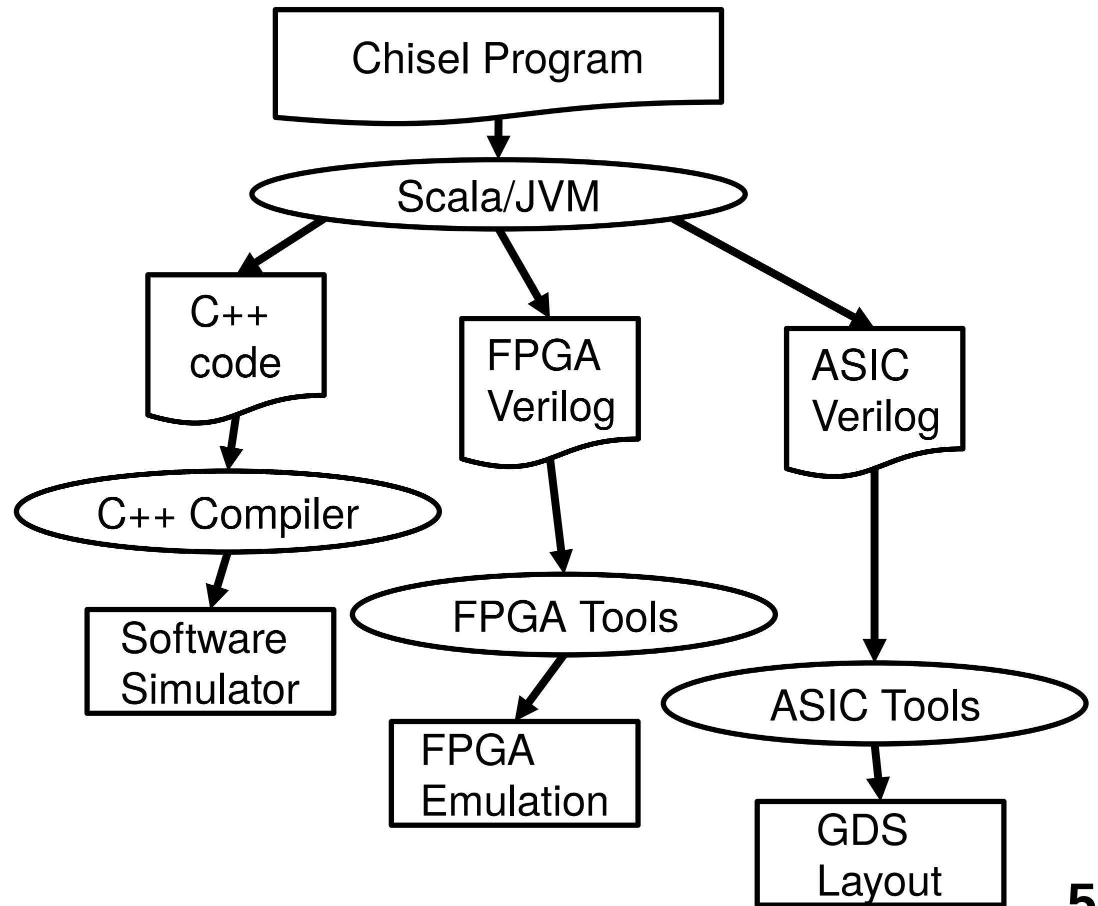

CHISEL

- Open-source hardware construction language
- UC Berkeley
- Supports advanced hardware design
- Highly parameterized generators
- Layered domain-specific hardware languages.
- Embedded in the Scala programming language
- Algebraic construction and wiring
- Hierarchical + object oriented + functional construction
- Highly parameterizable using metaprogramming in Scala
- Generates low-level Verilog designed to pass on to standard ASIC or FPGA tools
- Multiple clock domains

Source: https://chisel.eecs.berkeley.edu/

"Rocket Chip" SoC Generator

- Generates n Tiles
  - (Rocket) Core
  - RoCC Accelerator
  - L1 I$
  - L1 D$
- Generates HTIF (The host-target interface)
  - Host DMA Engine
- Generates Uncore
  - L1 Crossbar
  - Coherence Manager
  - Exports
  - MemIO
  - Interface

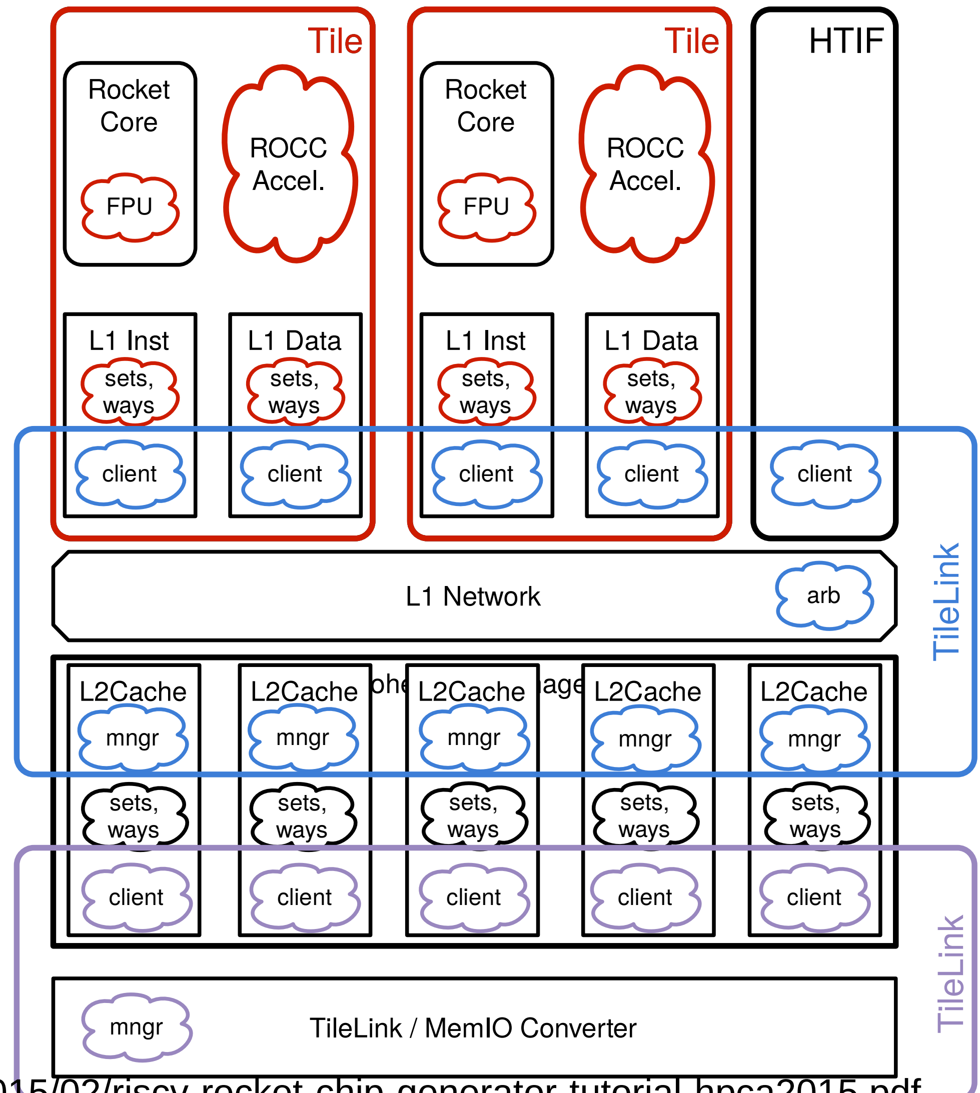

Source: https://riscv.org/wp-content/uploads/2015/02/riscv-rocket-chip-generator-tutorial-hpca2015.pdf

BOOM Superscalar RISC-V into Rocket Chip

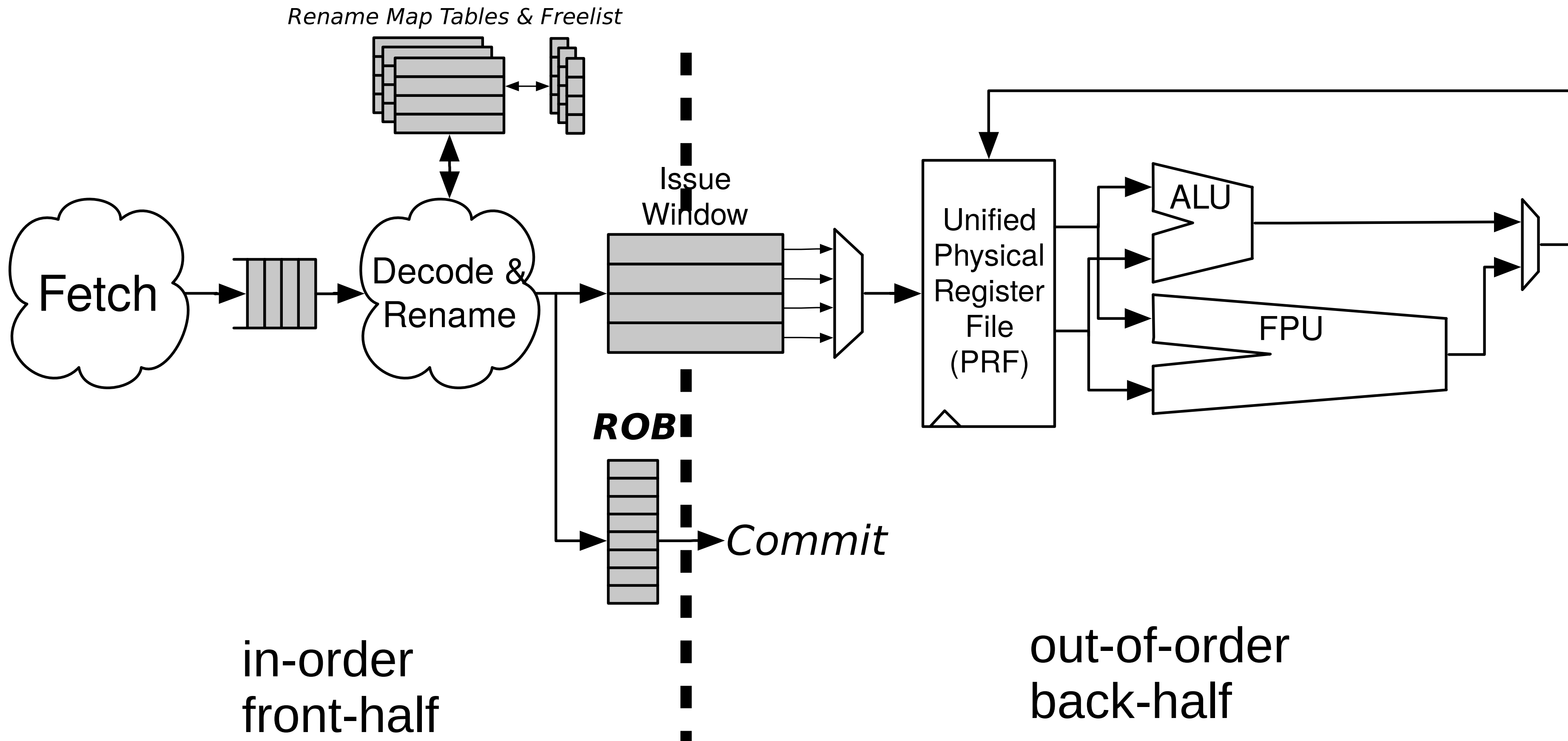

Main developer: Christopher Celio

9k source lines + 11k from Rocket

Source: https://riscv.org/wp-content/uploads/2016/01/Wed1345-RISCV-Workshop-3-BOOM.pdf

BOOM Stages

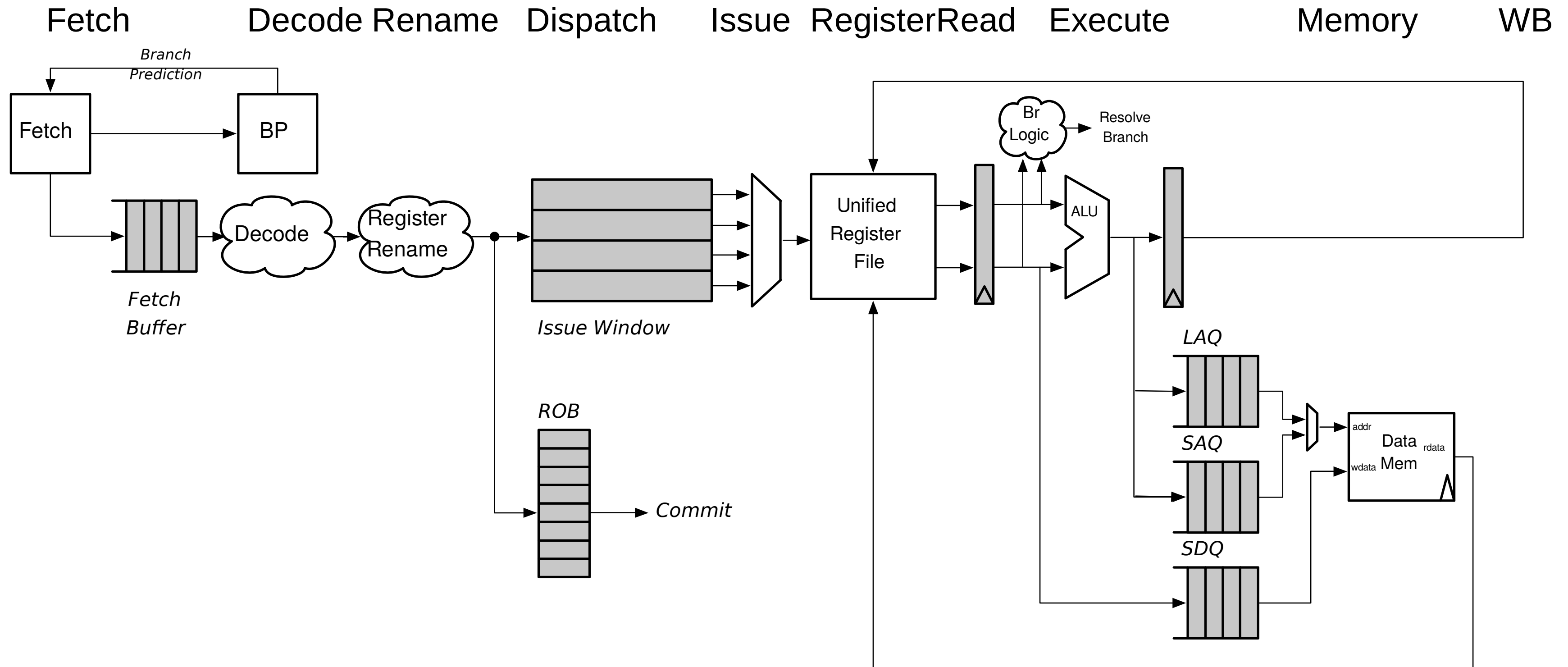

Source: https://github.com/ccelio/riscv-boom-doc

BOOM Parametrized Superscalar

dual-issue (5r,3w)

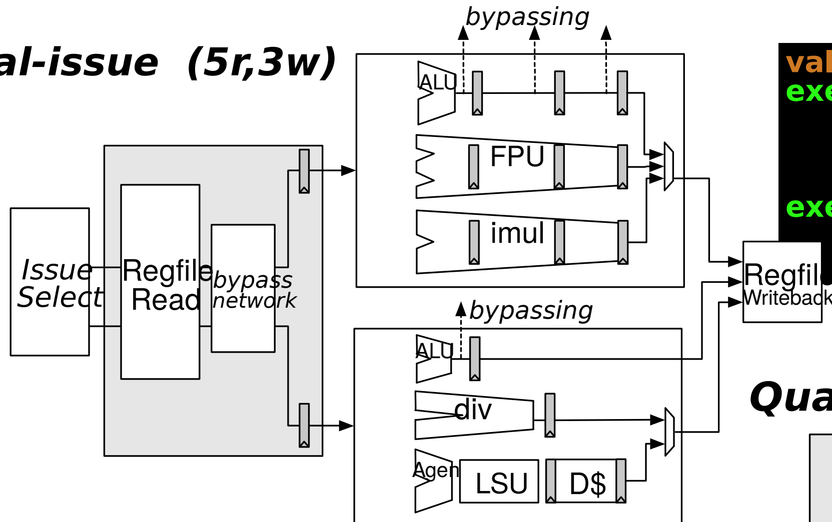


```
val  exe_units =  ArrayBuffer[ExecutionUnit]()
exe_units += Module(new ALUExeUnit(
                              is_branch_unit = true

exe_units += Module(new ALUMemExeUnit(
                              fp_mem_support
```

OR

Quad-issue (9r,4w)

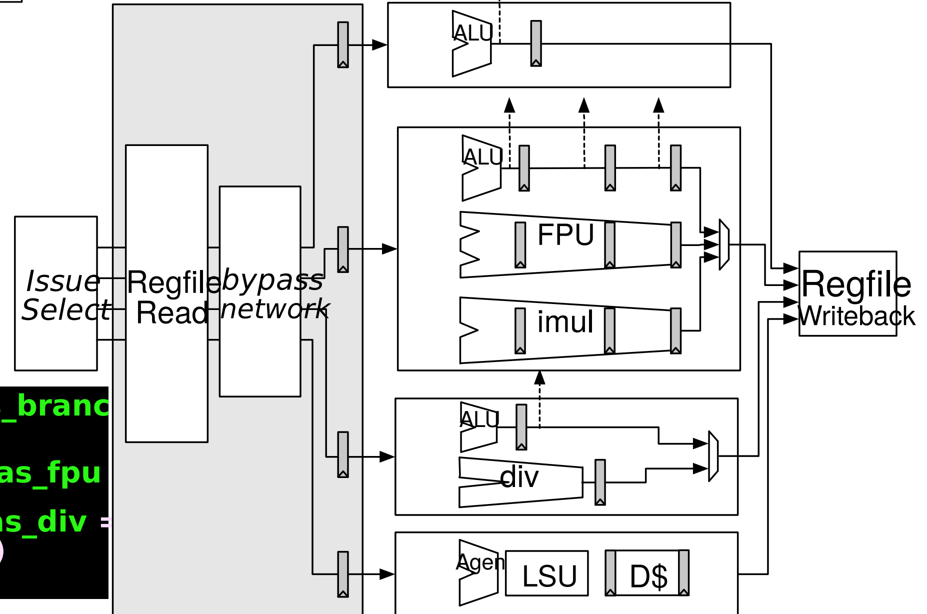


```
exe_units  += Module(new ALUExeUnit(is_branc
                              true))
exe_units  += Module(new ALUExeUnit(has_fpu

exe_units += Module(new ALUExeUnit(has_div =
exe_units += Module(new MemExeUnit())
```

Source: https://riscv.org/wp-content/uploads/2016/01/Wed1345-RISCV-Workshop-3-BOOM.pdf

BOOM – Expected CoreMark Results